

2. Shandryhos' V. I. Rukhlyvi ihry z elementamy yedynoborstv. Metodychni rekomendatsiyi. – Ternopil' : TNPU im. V. Hnatyuka, 2006. – 44 s. 5.
3. Horbunov H.D. Dzyudo : pidruchnyk / H.D. Horbunov. – M. : Nauka, 2007. – 378 s. 6. Esink Kh.O. Dzyudo : pidruchnyk / Kh.O. Esink. – M. : Fizkul'tura i sport, 2011. – 110 s.
4. Лях В.И. Спортивная борьба: теория, методика, организация тренировки, современные концепции мотивации : учеб. Пособ. : в 4 кн. Кн. III : Методика подготовки. – М. : Спорт. 2002. – 280 с.
5. Шулика Ю.А. Дзюдо. Базовая технико-тактическая подготовка для начинающих / Ю. А. Шулика, Я. К. Коблев, Ю. М. Схаляхо, Ю. В. Подорувев. – Ростов н/Д : Феникс, 2006. – 543 с.

Косівська С.В.

Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ РУХОВОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІТЕЙ-СИРИТ 3-6 РОКІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Мета дослідження – розробити та обґрунтувати методику розвитку рухового інтелекту депривованих дітей-сиріт 3-6 років для підвищення рівня розумових здібностей в процесі підготовки до шкільного навчання.

Стаття присвячена проблемі подолання комплексної, насамперед, інтелектуальної, рухової, соматичної депривації дітей-сиріт 3-6 років в процесі підготовки до шкільного навчання шляхом розвитку рухового інтелекту на заняттях з фізичного виховання в умовах державних закладів інтернатного типу.

Визначено вплив методики спрямованого розвитку рухового інтелекту на розумові здібності та розумову працездатність, рівень рухової функції та психосоціальної зрілості в кінці експерименту.

Ключові слова: комплексна депривація, діти-сироти, руховий інтелект, розумові здібності, шкільне навчання.

Косивская С.В. Методика развития двигательного интеллекта у детей-сирот 3-6 лет средствами физического воспитания. Цель исследования – разработать и обосновать методику развития двигательного интеллекта депривированных детей-сирот 3-6 лет для повышения умственных способностей в процессе подготовки к школьному обучению.

Статья посвящена проблеме преодоления комплексной, прежде всего, интеллектуальной, двигательной, соматической депривации детей-сирот 3-6 лет в процессе подготовки к школьному обучению путем развития двигательного интеллекта на занятиях по физическому воспитанию в условиях государственных заведений интернатного типа.

Определено влияние методики направленного развития двигательного интеллекта на умственные способности и умственную работоспособность, уровень двигательной функции и психосоциальной зрелости в конце эксперимента.

Ключевые слова: комплексная депривация, дети-сироты, двигательный интеллект, умственные способности, школьное обучение.

Kosivska S.V. Method of development of motional intellect orphaned children 3-6 years old of physical education.

The aim of the research is to develop and substantiate the methodology of motional intellect development of 3-6 years old orphans to increase the level of mental abilities in its preparatory process for school training.

The article is devoted to a problem of overcoming the complex, the intellectual, motional, somatic deprivation of orphans 3-6 years old orphans in its preparatory process for school training by developing motional intellect on employments of physical education in conditions of state orphanages.

The investigation gives an idea about the peculiarities of health, physical development, formation of mental functions and physical preparedness of 3-6 years old orphans that compared to conventional children.

The article studied the connections between level of motional intelligence and mental abilities of orphans with the consequences of deprivation.

The author experimentally found an opportunity effectively influence the rate of development of mental abilities of orphans with the consequences of complex motor deprivation by raising intellect in conditions of state orphanages.

The research defined the forms, means, principles, techniques, and loading parameters for conducting correctional and developing trainings of orphaned children aiming to raise their motional intellect.

The investigator also found out the influence of the aimed motional intellect development methodology to the indices of the physical, morphofunctional, and psychosocial orphaned children preparedness to study in secondary schools.

Key words: complex deprivation, orphaned children, motional intellect, mental abilities, school training.

Актуальність. Соціальне сирітство відносно нове явище українського суспільства. Особливого поширення воно сягнуло в останні десятиріччя, що небезпідставно пов'язується з хронічною економічною, соціальною і духовною кризою. Про масштаби проблеми свідчать джерела офіційної статистики, згідно яких в Україні нараховується понад 100 тисяч дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що перевищує показники повоєнних років [5; 7; 10].

В Україні продовжує домінувати державна система утримання, виховання та навчання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки. Система роботи інтернатних закладів є незмінною протягом десятиріч. Навіть у кращих дитячих будинках та інтернатах у вихованців спостерігається прогресування явищ комплексної депривації [6; 9].

Тому, розв'язання проблеми виховання соціально депривованих дітей-сиріт є зобов'язанням для всіх інститутів держави, громадських організацій, науковців.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно плану НДР у сфері фізичної культури і спорту Міністерства освіти і науки, молоді та спорту на 2011-2015 рр. з теми 3.8 "Теоретико-методологічні основи побудови системи масового контролю і оцінки рівня розвитку і фізичної підготовленості контингенту обстежуваного населення." (номер державної реєстрації – 0111U000192).

Аналіз наукових робіт, присвячених вивченню розвитку депривованих у ранньому віці дітей, які виховувались у державних установах інтернатного типу, вказує на ретардацію психічної, особливо інтелектуальної та рухової функції (Й.Лангмейер, З.Матейчек, 1984; Л.Н.Галигузова, С.Ю.Мещерякова, 1990; В.И.Брутман, 1994; М.О.Проселкова, 1996; А.Н.Голик, 2000; В.В.Лебединский, 2003; Э.Мэш, 2007; Е.Г.Алексеенкова, 2009).

Встановлено, що вони найчастіше страждають нервовопсихічними розладами – 30-80%; на другому місці – патологія опорно-рухового апарату – до 40%; на третьому – порушення зору і лор-органів – 23-30% [6; 9]. У багатьох дослідженнях відзначається також загальна соматична ослабленість дітей (Е.Б.Либова, 2003; О.В.Копейкина, 2003; С.В.Гвоздецька, 2005; А.И.Ибрагимов, 2006; Л.М.Беженцева, 2006; К.В.Хлебцевич, 2007; Л.В.Дугина, 2009).

Зазначені чинники негативно характеризують фізичний та психофізіологічний стан дітей-сиріт та його подальшу динаміку, що робить перспективи успішного шкільного навчання примарними. Все це знижує і погіршує траєкторію подальшого життя знедолених дітей [2-3;10].

Саме тому особливої ваги набирають питання розробки та обґрунтування методик, які активізують і спрямовано розвивають руховий інтелект, що розглядається як провідний механізм забезпечення зворотності процесів депривації у дітей-сиріт, а також підготовки таких дітей до успішного шкільного навчання.

Мета дослідження: розробити та обґрунтувати методику розвитку рухового інтелекту депривованих дітей-сиріт 3-6 років для підвищення рівня розумових здібностей в процесі підготовки до шкільного навчання.

Завдання дослідження.

1. Вивчити зв'язок між рівнем рухового інтелекту і розумовими здібностями дітей-сиріт з наслідками депривації.
2. Встановити можливість ефективно впливати на темпи розвитку розумових здібностей дітей-сиріт з наслідками комплексної депривації шляхом підвищення рухового інтелекту в умовах державних дитячих будинків інтернатного типу.
3. Вивчити вплив розробленої методики спрямованого розвитку рухового інтелекту на показники розумових здібностей, включаючи психосоціальну готовність дітей-сиріт до навчання у загальноосвітніх школах в процесі багаторічного формуючого педагогічного експерименту.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань застосовувались наступні методи: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, тестування рухової підготовленості, визначення універсального кардіореспіраторного показника (УКРП), тестування розумової сфери, включаючи психосоціальну зрілість, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження проводилось протягом 3-х років (вересень 2005 – травень 2008 рр.). У дослідженні брали участь вихованці дитячого будинку інтернатного типу для дітей дошкільного та шкільного віку з компенсуючими групами навчання «Барвінок» м. Кіровограда – основна група (ОГ), яка включала 23 особи 3-4 років (12 хлопчиків та 11 дівчаток) та вихованці дитячого дошкільного закладу № 69 м. Кіровограда – контрольна група (КГ), яка включала 25 осіб (13 хлопчиків та 12 дівчаток).

Початковий зріз показників рухового інтелекту, розумових здібностей та розумової працездатності виявив прояви комплексної, тобто рухової та розумової депривованості дітей-сиріт у віці 3-4 років.

Показники розвитку рухового інтелекту на початку основного педагогічного експерименту були наступні: досліджувані ОГ відставали по всім показникам від досліджуваних КГ. Так за результатами виконання теста Ляха перевага КГ складала 32,4% ($t=3,50$; $p<0,01$); теста Павліка-Мекоти – 16,8% ($t=1,71$; $p>0,05$); теста Копилова – 25,0% ($t=2,80$; $p<0,01$); теста Платонова: за часом виконання – 18,4% ($t=2,93$; $p<0,01$) і за якістю виконання – 13,0% ($t=3,82$; $p<0,001$).

Аналіз показників розумових здібностей показує перевагу по всім проведеним тестам дітей КГ: у тесті "Рисування людини" перевага складала 26,9% ($t=1,24$; $p>0,05$); у тесті "Зрисунання групи точок" – 25,2% ($t=0,40$; $p>0,05$); у тесті "Коробка форм": за часом виконання – 18,5% ($t=1,64$; $p>0,05$), а за якістю виконання – 10,6% ($t=0,61$; $p>0,05$); у тесті "Розрізані картинки": за часом виконання – 27,9% ($t=1,04$; $p>0,05$) та за якістю виконання – 25,5% ($t=1,48$; $p>0,05$); у тесті "Знайди і викресли": з продуктивності уваги – 33,3% ($t=1,79$; $p>0,05$) та стійкості уваги – 37,1% ($t=1,73$; $p>0,05$); у тесті "Домалювання фігур" – 26,4% ($t=0,67$; $p>0,05$).

Таким чином, рівень розвитку розумових здібностей дітей-сиріт 3-4 років на початку основного педагогічного експерименту виявився значно зниженим у порівнянні з "домашніми дітьми" на 10,6-37,1%, але у зв'язку з досить значною варіабельністю результатів відставання між досліджуваними групами носило статистично недостовірний характер – $t=0,61\div 1,76$; $p>0,05$.

За показниками розумової працездатності перевага дітей КГ була наступною: кількісний показник був вищим на 47,6% ($t=2,36$; $p<0,05$); загальний коефіцієнт розумової продуктивності (Q) – на 59,8% ($t=2,22$; $p<0,05$); якісний показник був майже однаковим в обох групах – різниця складала 5,3% ($t=0,05$; $p>0,05$) (табл. 1).

Таблиця 1

Рівень депривованості розвитку рухового інтелекту, розумових здібностей та розумової працездатності у дітей-сиріт 3-4 років на початку основного педагогічного експерименту, $\bar{X} \pm m$

Тести	ОГ(n=23)	КГ(n=25)	%	t	P
<i>Руховий інтелект</i>					
Тест Ляха, с	11,13±0,65	7,52±0,80	-32,4	3,50	<0,01
Тест Павліка-Мекоти, с	65,90±5,53	54,84±3,33	-16,8	1,71	>0,05
Тест Копилова, с	22,43±1,55	16,83±1,27	-25,0	2,80	<0,01
Тест Платонова, с	55,28±1,99	45,10±2,86	-18,4	2,93	<0,01
Тест Платонова, бали	30,7±0,9	35,3±0,8	-13,0	3,82	<0,001
<i>Розумові здібності</i>					
"Рисування людини", бали	1,3±0,3	1,8±0,2	-26,9	1,24	>0,05
"Зрисунання групи точок", бали	1,2±0,7	1,6±0,8	-25,2	0,40	>0,05
"Коробка форм", с	269,4±25,0	219,6±17,2	-18,5	1,64	>0,05
"Коробка форм", бали	1,9±0,3	2,2±0,2	-10,6	0,61	>0,05
"Розрізані картинки", с	310,1±62,0	223,6±55,0	-29,9	1,04	>0,05
"Розрізані картинки", бали	1,7±0,3	2,3±0,2	-25,5	1,48	>0,05
"Зайди і викресли", у.о.	0,24±0,03	0,36±0,06	-33,3	1,79	>0,05
"Зайди і викресли", бали	1,6±0,3	2,6±0,4	-37,1	1,73	>0,05
"Домалювання фігур", бали	0,8 ±0,3	1,1 ±0,3	-26,4	0,67	>0,05
<i>Розумова працездатність</i>					
Кількісний показник	3,3±0,9	6,3±0,9	-47,6	2,36	<0,05
Якісний показник	3,6±1,8	3,8±4,0	-5,3	0,05	>0,05
Загальний коефіцієнт розумової продуктивності, Q	1,6±0,7	3,9±0,8	-59,8	2,22	<0,05

Протягом трьохрічного педагогічного експерименту ОГ займалась за розробленою нами методикою. Дана методика пропонує весь дошкільний період перебування дітей у дитячому будинку розбити на VIII періодів, які за тривалістю співвідносяться зі своїми завданнями та спрямованістю за навчально-виховним процесом дитячого будинку-інтернату (табл.2).

Таблиця 2

Періодизація корекційно-розвивального педагогічного впливу протягом багаторічного педагогічного експерименту

Період	Рік дослідження та назва періоду	Тривалість періоду
I	Перший рік експерименту за участю дітей 3-4 років Термінова адаптація до змін умов життя у дитячому будинку	3-4 тижня (індивідуально для кожної дитини)
II	Довготривала адаптація до вимог навчально-виховного та корекційно-розвивального процесу	Жовтень-травень
III	Канікулярна психофізична рекреація	Червень-серпень
IV	Другий рік експерименту за участю дітей 4-5 років Інтенсивний корекційно-розвивальний педагогічний вплив	Вересень-травень
V	Канікулярна психофізична рекреація	Червень-серпень
VI	Третій рік експерименту за участю дітей 5-6 років Інтенсивний корекційно-розвивальний вплив з елементами прикладної психофізичної підготовки до шкільної навчальної праці	Вересень-грудень
VII	Прикладна психофізична підготовка до шкільного навчання	Січень-травень
VIII	Заклучна психофізична рекреація перед вступом до школи	Червень-серпень

Завдання і спрямованість кожного періоду обумовлені стратегічною метою – психофізичною підготовкою організму дітей-сиріт до навчання у звичайних класах загальноосвітніх шкіл. В основу кожного заняття за розробленою методикою було покладено достатньо інтенсивну корекційно-розвивальну (по суті тренувальну) роботу, що призвело до утворення певного поліструктурного сліду після окремих занять та кумулятивного ефекту після системи занять.

Комплекс корекційно-розвивальних завдань рекомендованої методики вирішується через домінуючий розвиток рухового інтелекту, основу якого складають координаційні здібності. Розроблена методика розвитку рухового інтелекту включала три блоки форм і засобів педагогічного впливу.

Перший, блок А – ранкові корекційно-тренувальні заняття. Їх основним змістом були вправи у лазінні, гімнастичні та акробатичні (індивідуальні та групові) вправи. Заняття в ОГ проводилися три рази на тиждень тривалістю 25-35 хвилин.

Вивчення вправ цього блоку діти 3-4 років починали з елементарно простих акробатичних вправ: групування, переكاتи, складочки та ін. Поступово координаційна складність вправ зростала. Засвоєні вправи не "забувались", а використовувались у

подальшому, як складові нових поєднань, зв'язок та комбінацій. Координаційне ускладнення вправ супроводжувалося підвищенням вимог щодо точності і якості їх виконання.

Особливістю розробленої методики є використання арт- та спорттерапії, яка розглядалась як засіб і форма самовираження через гімнастичні, акробатичні, ігрові вправи та завдання, що забезпечують особистісне зростання, розвиток і одужання дитини через долання їх психофізичних вад. Участь у спортивно-масових заходах (спорттерапія) та урочистостях і святах (арттерапія) створює постійний стимул і мотивацію до занять, прагнення швидше оволодіти вправами і якісно виконувати комбінації в умовах глядацького залу, а одже перед потенційно можливими майбутніми батьками-усиновлювачами.

Другий, блок Б – заняття фізичною культурою, які проводились за розкладом навчальних занять, два рази на тиждень тривалістю 20-35 хвилин. Крім програмних вправ кожна з частин заняття містила відібрані та розроблені спеціалізовані рухливі ігри та ігрові завдання. Основний критерій підбору корекційно-розвивальних ігор полягав у акцентованому поєднанні розвитку координаційних здібностей та інших фізичних якостей з активізацією компонентів розумових здібностей (логічного мислення, уваги, пам'яті, сприйняття та інших).

Заняття першого та другого блоків проводились у різні дні тижня.

Третій блок В полягав у використанні фізкультхвилинок під час навчальних занять. В зміст комплексів включались ігрові вправи та завдання на активізацію і розвиток психічних функцій (уваги, сприйняття, пам'яті, уваги) та розвиток психомоторики – пальчикові ігри. Вправи проводились на кожному навчальному занятті.

Таким чином у тижневому циклі ОГ мала 5 занять з акцентованим впливом на психофізичний розвиток та до 10 занять у вигляді "малих форм" психофізичного виховання у поєднанні із загальноосвітніми предметами.

З огляду на ослабленість стану здоров'я дітей-сиріт застосування засобів блоків А і Б потребують систематичного лікарсько-педагогічного контролю, що досягалось визначенням універсального кардіореспіраторного показника та його оцінки. Показники менше 3,5 та більше 6,5 вважались граничними [4].

Кількість повторень кожної вправи залежала від якості її виконання і знаходилась в зоні 30-50% від максимального тесту, що не пред'являло надмірних вимог до функціональної напруженості кардіореспіраторної системи. Виходячи з цього, кожна вправа виконувалась в середньому 3-6 разів, що відповідає рекомендаціям з розвитку координаційних здібностей дітей.

Кінець третього року основного педагогічного експерименту дав наступні результати (табл. 3):

Таблиця 3

Динаміка розвитку рухового інтелекту, розумових здібностей та розумової працездатності дітей 5-6 років в кінці третього року основного педагогічного експерименту, $\bar{X} \pm t$

Тести	ОГ (n=21)	КГ(n=25)	%	t	P
<i>Руховий інтелект</i>					
Тест Ляха, с	2,78±0,12	4,02±0,48	+30,9	2,53	<0,05
Тест Павліка-Мекоти, с	13,70±0,53	16,84±0,64	+18,7	3,69	<0,001
Тест Копилова, с	15,62±0,90	15,04±0,80	+3,7	0,48	>0,05
Тест Платонова, с	21,20±0,96	28,90±1,40	+26,6	4,53	<0,001
Тест Платонова, бали	38,2±0,3	36,6±1,0	+4,1	1,50	>0,05
<i>Розумові здібності</i>					
"Рисуння людини", бали	4,3±0,2	4,1±0,1	+6,5	1,33	>0,05
"Зрисуння групи точок", бали	4,9±0,3	4,5±0,1	+7,2	1,17	>0,05
"Комбінаторика", бали	4,3±0,2	4,2±0,1	-0,9	0,40	>0,05
"Вільна класифікація", с	89,6±8,0	101,6±7,6	+11,8	1,09	>0,05
"Вільна класифікація", бали	4,4±0,2	4,3±0,2	+2,9	0,47	>0,05
"Коробка форм", с	116,0±8,3	89,9±3,9	-22,5	2,84	<0,01
"Коробка форм", бали	3,8±0,1	4,7±0,1	-19,1	6,85	<0,001
"Розрізані картинки", с	216,2±10,9	188,0±12,1	-13,0	1,73	>0,05
"Розрізані картинки", бали	3,9±0,1	3,2±0,2	+19,5	3,50	<0,01
"Зайди і викресли", у.о.	0,81±0,05	0,65±0,06	+19,8	2,05	<0,05
"Зайди і викресли", бали	6,1±0,4	4,7±0,5	+23,2	2,30	<0,05
"Домалювання фігур", бали	2,4 ±0,1	2,8± 0,2	+13,3	1,76	>0,05
<i>Розумова працездатність</i>					
Кількісний показник	10,8±1,4	10,7±0,8	+0,9	0,06	>0,05
Якісний показник	2,2±1,2	6,6±2,8	+66,7	1,44	>0,05
Загальний коефіцієнт розумової продуктивності, Q	9,0±1,5	6,6±0,9	+26,2	1,34	>0,05

Перевага дітей ОГ у показниках рухового інтелекту складала: у виконанні теста Ляха – 30,9% (t=2,53; p<0,05); у виконанні теста Павліка-Мекоти – 18,7% (t=3,69; p<0,001); у виконанні теста Платонова: за часом виконання – 26,6% (t=4,53; p<0,001) та за якістю виконання – 4,1% (t=1,50; p>0,05). У виконанні теста Копилова діти з ОГ практично зрівнялися з показниками КГ, оскільки різниця складала 3,7% (t=0,48; p>0,05). Таким чином діти ОГ не тільки зрівнялися за досліджуваними

показниками рухового інтелекту з КГ, а й мали в кінці третього року статистично достовірну перевагу в діапазоні 18,7-30,9% ($t=2,53 \div 4,53$; $p < 0,05$; $p < 0,001$) у більшості використаних тестів.

За показниками розумових здібностей перевага дітей ОГ у семи показниках тестів на початку і в кінці третього року експерименту складала: у тесті "Рисуння людини" $14,7 \div 6,5\%$ ($t=2,65 \div 1,33$; $0,05 < p < 0,05$); у тесті "Зрисуння групи точок" $6,3 \div 7,2\%$ ($t=0,68 \div 1,17$; $p > 0,05$); у тесті "Вільна класифікація": за часом виконання тесту $12,5 \div 11,8\%$ ($t=0,92 \div 1,09$; $p > 0,05$) та за якістю виконання $4,2 \div 2,9\%$ ($t=0,33 \div 0,47$; $p > 0,05$); у тесті "Розрізані картинки" за якістю виконання $14,1 \div 19,5\%$ ($t=0,79 \div 3,50$; $0,05 < p < 0,01$); у тесті "Знайди і викресли": у показнику продуктивності уваги $21,9 \div 19,8\%$ ($t=1,75 \div 2,05$; $0,05 < p < 0,05$) та показнику стійкості уваги $22,3 \div 23,2\%$ ($t=1,91 \div 2,30$; $0,05 < p < 0,05$).

Наведені дані стверджують стабільність тенденції пришвидшеного розвитку самих різних показників розумових здібностей, тобто ефективності педагогічного процесу щодо подолання наслідків психічної депривації дітей-сиріт ОГ.

Порівняльний аналіз міжгрупових результатів розумової працездатності досягнутих в кінці третього року експерименту дав наступне: кількісний показник в обох групах був практично однаковим – різниця складала $0,9\%$ ($t=0,06$; $p > 0,05$). Якісний показник був кращим в ОГ на $66,7\%$ ($t=1,44$, $p > 0,05$), а загальний коефіцієнт розумової продуктивності – на $26,2\%$ ($t=1,34$; $p > 0,05$).

Загалом розвиток розумової працездатності в ОГ та її показники в кінці основного педагогічного експерименту свідчить про те, що вони відповідають в цілому рівню показників шкільної зрілості. Це вказує на певний прийнятний рівень функціональної готовності розумової сфери дітей-сиріт до шкільного навчання, згідно рівнів розумової працездатності, визначених НДІ фізіології дітей та підлітків [1;8].

Отримані результати у спрямованому розвитку розумових здібностей, розумової працездатності, рухової функції позитивно позначились на рівні психосоціальної зрілості досліджуваних ОГ (табл. 4).

Таблиця 4

Рівень психосоціальної зрілості дітей 6 років в кінці основного педагогічного експерименту, $\bar{x} \pm m$

Досліджувані	Показник психосоціальної зрілості, бали	Розподіл за рівнями зрілості, %		
		високий	середній	низький
ОГ (n=21)	$22,6 \pm 0,4$	42,9	52,4	4,7
КГ (n=25)	$23,4 \pm 0,3$	44,0	56,0	-

Отримані дані вказують, що за своїм рівнем психосоціального розвитку діти ОГ статистично не відрізняються від КГ, оскільки різниця набраних балів за методикою С.А. Банкова складає $3,4\%$ ($t=1,60$; $p > 0,05$).

Висновки:

1. Теоретичний аналіз соціальних, психологічних, медико-біологічних аспектів механізмів формування проблеми соціального сирітства дозволяє стверджувати, що дієвий корекційно-розвивальний педагогічний вплив, спрямований на подолання комплексної депривованості дітей дошкільного віку (симптомокомплекс біосоціального феномену сирітства), цілком можливий при умові якомога раннього розвитку рухового інтелекту дитини.

2. Розроблена та обгрунтована комплексна методика розвитку рухового інтелекту, основу якого складають координаційні здібності, дітей-сиріт 3-6 років, включає VIII періодів, що враховують закономірності адаптації дітей до режиму навчання і відпочинку у державних дитячих будинках інтернатного типу.

3. Результати основного трьохрічного педагогічного експерименту доводять, що стан комплексної депривованості дітей-сиріт, насамперед, розумових здібностей, може бути подоланий через розвиток рухового інтелекту. Результати третього року експерименту характерні однотипністю динаміки розвитку показників розумової сфери в ОГ і КГ, що вказує на долання депривації розумових здібностей. Основний педагогічний експеримент виявив, що розвиток рухового інтелекту, поліпшуючи показники розумових здібностей, позитивно вплинув й на рівень розумової працездатності в цілому та її компонентів в ОГ.

4. Отримані в результаті основного експерименту дані вказують, що за своїм рівнем психосоціального розвитку діти ОГ статистично не відрізняються від КГ, оскільки різниця набраних балів за методикою С.А. Банкова складає $3,4\%$ ($t=1,60$; $p > 0,05$). Досягнуті показники психосоціальної зрілості дітей-сиріт слід розглядати як успішні, тобто такі, що наближені до "домашніх" дітей.

Перспективний напрям подальших наукових досліджень полягає у розробці методик розвитку рухового інтелекту дітей-сиріт дошкільного віку в залежності від ступеня та профіля депривованості.

Література:

1. Адаптация организма учащихся к учебной и физической нагрузкам / Под ред. А.Г. Хрипковой, М.В. Антроповой; Науч.-исслед. ин-т физиологии детей и подростков Акад. пед. наук СССР. – М.: Педагогика, 1982. – 240с.
2. Алексеенкова Е.Г. Личность в условиях психической депривации / Елена Геннадиевна Алексеенкова. – СПб.: Питер, 2009. – 96 с.
3. Баранов А.Л. Реальная угроза будущему нации / А.Л. Баранов // Народное образование. – 1996. – № 6. – С.18-28.
4. Васильков А.А. Метод оперативного контроля за адаптационными реакциями организма человека // А.А. Васильков // Теория и практика физической культуры: тренер: журнал в журнале. – 2006. – №8. – С.31-32.
5. Волинець Л.С. "Діти вулиці" в Україні: ситуаційний аналіз / Ресурсно-методичний центр "Сучасна школа" / Л.С. Волинець, О.О. Січкар. – К.: Сфера, 2004. – 80 с.
6. Goryunova A.V. Psihicheskaya deprivaciya i osobennosti psihomotornogo razvitiya u detej-sirot. / A.V. Goryunova, T.N. Koroleva: materialy Rossijskoj nauchno-prakticheskoj konferencii ["Social'naya dezadaptaciya: narusheniya povedeniya u detej i podrostkov"]. – М.: NII Detstva, 1996. – С.104-105.

7. Derzhavna dopovid' pro stanovishche ditej v Ukraїni za pidsumkami 2007 roku [Babich O.V. ta in.; redkol.: YU.O. Pavlenko (golova) ta in.; uklad.: A.G. Zinchenko]; M-vo Ukraїni u spravah sim'i, molodi ta sportu, Derzh. Departament z usinovlennya ta zahistu prav ditini, Derzh. In-t rozvitku sim'i ta molodi. – K.: Derzh. In-t rozv. sim'i ta molodi, 2008. – 241 s.
8. Morfofunkcional'noe sozrevanie osnovnih fiziologicheskikh sistem organizma detej doshkol'nogo vozrasta / [Antropova M.V., Kol'cova M.M. i dr.]; pod red. M.V. Antropovoj, M.M. Kol'covoj. – M.: Pedagogika, 1983. – 160 s.
9. Proselkova M.O. Osobennosti psihicheskogo zdorov'ya detej-sirot (vozrastnoj i dinamicheskij aspekt): avtoref. dis. na soiskanie nauch. stepeni kand. med. nauk: spec. 14.00.18 "Psihiatriya" / Marina Ovseevna Proselkova; Nauchnyj centr psihicheskogo zdorov'ya Ros. AMN. – M., 1996. – 25 s.
10. YAkovenko V.S. Ditina-sirota: rozvitok, vihovannya, usinovlennya: navchal'nij posibnik dlya vchiteliv, vihovateliv, bat'kiv, opikuniv, studentiv pedagogichnih navchal'nih zakladiv / Valerij Semenovich YAkovenko – Kirovograd: Narodne slovo, 1997. – 173 c.

Максимова К. В.

Харківська державна академія фізичної культури

РОЛЬ І МІСЦЕ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ФІТНЕС-ЗАНЯТЬ В СИСТЕМІ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ М.ХАРКОВА

У статті розглянуто й проаналізовано роль і місце сучасних фізкультурно-оздоровчих фітнес-занять в рамках діяльності системи вищої освіти України. Виявлено найбільш популярні фітнес-заняття серед сучасної молоді м. Харкова. Науково обґрунтовано необхідність цілеспрямованого впровадження новітніх фітнес-занять в систему вищої освіти України з метою зміцнення та покращення стану здоров'я, рівня адаптаційного потенціалу, фізичного та функціонального стану розвитку організму студенток 17-21 років вищих навчальних закладах м. Харкова.

Ключові слова: здоров'я, студентки, оздоровча фізична культура, сучасні фітнес-заняття, адаптаційний потенціал, фізичний та функціональний стан.

Максимова Е.В. Роль и место физкультурно-оздоровительных фитнес-занятий в системе работы высших учебных заведений г. Харькова. В статье рассмотрено и проанализировано роль и место современных физкультурно-оздоровительных фитнес-занятий в сфере деятельности системы высшего образования Украины. Обнаружено наиболее популярные фитнес-занятия среди современной молодежи г. Харькова. Научно обосновано необходимость целенаправленного внедрения новых фитнес-занятий в систему высшего образования Украины с целью укрепления и улучшения состояния здоровья, уровня адаптационного потенциала, физического и функционального состояния развития организма студенток 17-21 лет в высших учебных заведениях г. Харькова.

Ключевые слова: здоровье, студентки, оздоровительная физическая культура, современные фитнес-занятия, адаптационный потенциал, физическое и функциональное состояние.

Maksymova K.V. Place and role of modern health-related physical activity in higher educational system of Ukraine.

The article is determined and analyzed the place and the role of modern health-related physical activity in higher educational system of Ukraine. It is found out the most popular ones among modern youngsters. It is scientifically based the necessity of task-oriented implementation of the newest fitness classes in higher educational system of Ukraine in order to strengthening and improvement health condition, adaptation potential, physical and physiological 17-21 years female students' body state at Kharkiv higher educational establishments.

It is determined that ill health of young generation in particular decreases general physical fitness, functional state and adaptive capabilities of young students' organism and as a result decreases the effectiveness of studying and resistance to different negative influence of environment in Kharkiv. It is indicated that students enter higher educational establishments of Ukraine with weakened health condition, very low level of adaptation, general physical fitness and functional state of organism in whole. This item has become an actual and an important meaning among 17-21 years female students because this year it completes the forming of future reproductive female function from which healthy future of our country depends.

It was determined that one of the most powerful and effective means of improvement and strengthening students' health and also improvement their overall physical, functional state of the organism adaptation, capacity and quality training sessions are modern fitness classes. The most promising area of organization of physical training among 17-21 years female students in higher education, in our opinion, is restructuring the organization and improving physical education classes by attracting modern health and fitness programs to the educational process that have become very popular among young people in higher education system of Ukraine.

Key words: health, students, health-related physical activity, modern fitness classes, adaptation potential, physical and physiological state.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку нашої держави збереження та зміцнення здоров'я сучасної студентської молоді є одним з найбільш актуальним і важливим завданням в системі вищої освіти України.

За останні роки спостерігається істотне погіршення стану здоров'я молодого покоління, а саме зниження загального фізичного розвитку, функціонального стану та адаптивних можливостей організму студентів м. Харкова, і, як наслідок, зниження ефективності навчального процесу та стійкості до різного негативного впливу навколишнього середовища. Це пов'язано перш за все із малорухливим способом життя, зниженням інтересу до систематичних занять оздоровчою фізичною культурою,